

A növekedés horizontjai
Pedagógiai szempontok a *Gravissimum educationis* és
a személyközpontú megközelítés kapcsolatához

Horizons of Growth – Pedagogical Perspectives on the Relationship
Between *Gravissimum Educationis* and the Person-Centered Approach

Orizzonti di crescita – Prospettive pedagogiche sul rapporto tra la
***Gravissimum educationis* e l'approccio centrato sulla persona**

Galaczi Tibor Sch.P.
PPKE BTK Pszichológia Intézet /
PPCU Faculty of Humanities and Social Sciences
Institute of Psychology
egyetemi tanársegéd /assistant professor
ORCID: 0009-0007-4126-516X

Absztrakt

A tanulmány a II. Vatikáni Zsinat *Gravissimum educationis* deklarációja és Carl Rogers személyközpontú, humanisztikus pszichológiai iskolája közötti antropológiai és pedagógiai kapcsolódási lehetőségeket vizsgálja. A központi gondolat az, hogy a keresztény nevelés és a humanisztikus pszichológia közös alapja az emberi méltóság feltétlen tisztelete és a teljes emberré nevelés eszménye, amely a személyiség kibontakoztatását célozza.

A zsinati dokumentum célja a személyiség érettségének növelése és az egyén harmonikus fejlődésének elősegítése testi, erkölcsi és értelmi dimenzióban, miközben az embert saját végső hivatásával is megismerteti. Ez a holisztikus megközelítés összhangban áll a humanisztikus elméletekkel (Maslow növekedési szükségletei, Rogers önaktualizációs tendenciája), amelyek az emberi potenciál teljes kibontakoztatását tekintik a fejlődés céljának.

A tanulmány bemutatja, hogy a *Gravissimum educationis* által szorgalmazott „lélektan eredményeinek felhasználása” hidat épít a keresztény nevelés célja és a rogersi segítő kapcsolat alapfeltételei – empátia, feltétel nélküli elfogadás, kongruencia – között.

Következésképpen a két rendszer egymást gazdagítja: a *Gravissimum educationis*

teológiai mélységet és transzcendens távlatot ad a nevelésnek, míg a rogersi személyközpontú megközelítés hiteles pedagógiai keretet kínál az integrált személyiség kibontakozásához, választ adva a 21. század fragmentált emberképének kihívásaira.

Kulcsszavak: Gravissimum educationis, személyközpontú megközelítés, Carl Rogers, keresztény nevelés, holisztikus antropológia, önaktualizáció

Abstract

This study explores the anthropological and pedagogical synergies between the Second Vatican Council's declaration *Gravissimum educationis* and Carl Rogers' person-centered, humanistic school of psychology. The central thesis posits that Christian education and humanistic psychology share a foundational commitment to the unconditional respect for human dignity and the ideal of "educating the whole person" to foster the full unfolding of the personality.

The conciliar document aims to enhance personal maturity and promote the harmonious development of the individual across physical, moral, and intellectual dimensions, while introducing the person to their ultimate vocation. This holistic approach aligns with humanistic theories—such as Maslow's growth needs and Rogers' self-actualizing tendency—which view the realization of human potential as the ultimate goal of development.

The paper demonstrates that the "application of psychological findings" advocated by *Gravissimum educationis* builds a bridge between the goals of Christian education and the core conditions of the Rogerian helping relationship: empathy, unconditional positive regard, and congruence. Consequently, the two systems mutually enrich one another: *Gravissimum educationis* provides theological depth and a transcendent perspective to education, while the Rogerian approach offers an authentic pedagogical framework for the development of an integrated personality, addressing the challenges of the fragmented 21st-century view of humanity.

Keywords: Gravissimum educationis, person-centered approach, Carl Rogers, Christian education, holistic anthropology, self-actualization

Abstract

Lo studio esamina le possibilità di connessione antropologica e pedagogica tra la dichiarazione *Gravissimum educationis* del Concilio Vaticano II e la scuola di psicologia umanistica e centrata sulla persona di Carl Rogers. L'idea centrale è che l'educazione cristiana e la psicologia umanistica condividano una base comune nel rispetto incondizionato della dignità umana e nell'ideale di un'educazione integrale, volta al pieno dispiegamento della personalità.

Il documento conciliare mira ad accrescere la maturità della persona e a promuovere lo sviluppo armonioso dell'individuo nelle dimensioni fisica, morale e intellettuale, introducendo al contempo l'uomo alla propria vocazione ultima. Questo approccio olistico è in sintonia con le teorie umanistiche (i bisogni di crescita di Maslow, la tendenza

all'attualizzazione di Rogers), che considerano la piena realizzazione del potenziale umano come fine dello sviluppo.

L'articolo illustra come l'invocato "utilizzo delle scoperte della psicologia" da parte della *Gravissimum educationis* getti un ponte tra le finalità dell'educazione cristiana e le condizioni fondamentali della relazione d'aiuto rogersiana: empatia, accettazione incondizionata e congruenza. Di conseguenza, i due sistemi si arricchiscono a vicenda: la *Gravissimum educationis* conferisce profondità teologica e una prospettiva trascendente all'educazione, mentre l'approccio rogersiano offre una cornice pedagogica autentica per la maturazione di una personalità integrata, rispondendo alle sfide poste dalla visione frammentata dell'uomo nel XXI secolo.

Parole chiave: Gravissimum educationis, approccio centrato sulla persona, Carl Rogers, educazione cristiana, antropologia olistica, autorealizzazione

1. Bevezetés

A II. Vatikáni Zsinat *Gravissimum educationis* deklarációja új korszakot nyitott a keresztény nevelés történetében. A dokumentum az embert egységében szemléli: testi, lelki és értelmi dimenzióinak harmonikus fejlődését hangsúlyozza, és kimondja, hogy minden embernek:

„...személyi méltósága folytán elidegeníthetetlen joga van a neveléshez, amely megfelel élete céljának, alkalmazkodik egyéni képességeihez, neméhez, az adott kultúrához és a nemzeti hagyományokhoz, ugyanakkor nyitott a testvéri kapcsolatra más népekkel, és így a valódi egységet és békét szolgálja a földön.” (GE 1)

A keresztény antropológia alapvetése, hogy az ember hivatása a teljességre irányul, és ebben a folyamatban a nevelés az istenképiség kibontakozásának eszköze (Irudayaselvam, 2025).

A humanisztikus pszichológia hasonlóan holisztikus szemléletet képvisel: az ember önmagává válását nem pusztán intellektuális, hanem egzisztenciális útként értelmezi. Rogers (2007) szerint a valódi tanulás akkor történik, amikor a személy belső motivációból, saját érdeklődésének és fejlődési szükségleteinek megfelelően tanul. A pedagógus feladata nem a tudás közvetítése, hanem annak biztosítása, hogy a tanulás terében biztonság, empátia és elfogadás jelenjen meg (Rogers, 2007).

A *Gravissimum educationis* és a rogersi szemlélet közös metszéspontja az ember méltóságának és szabadságának tiszteletében található. Mindkét szemlélet ugyanis a növekedés belső törvényszerűségét ismeri el: az ember nem külső erő hatására, hanem saját belső hívására válaszolva fejlődik, kibontakoztatva a fejlődés egyébként a személyben meglévő nagy forrásait (Mearns & Thorne, 2011). Tringer (2010) szerint a pszichoterápia

és a nevelés közös gyökere abban áll, hogy mindkettő a személyiség formálását és a viselkedés fejlődését célozza a kapcsolat és a kommunikáció révén.

A pszichológia és a pedagógia ilyenformán egymással sajátos kölcsönhatásban álló területek: az előbbi az emberi tapasztalat belső, az utóbbi pedig annak közösségi dimenzióját vizsgálja. A keresztény antropológia ezt a két irányt egyesíti, amikor az emberi növekedés folyamatát nemcsak önismereti, hanem spirituális útként is értelmezi. A személyiségfejlődés és az istenképiség kibontakozása tehát a nevelésben nem választható el egymástól: a teljes ember nevelése a hit, a tudás és a szeretet integrációjában valósul meg.

2. Az antropológiai alapok – Az ember mint egység és folyamat

A *Gravissimum educationis* dokumentum szerint a nevelés célja, hogy „...az emberi személyt formálva szem előtt tartja a végső célt, s egyúttal a társadalom javát is, melynek az ember tagja, s melyben felnőtként a feladataival szerepet vállal” (GE 1). Ez az emberképfelfogás a keresztény antropológia alapját fejezi ki: a személy nem lezárt entitás, hanem folyamatosan kibontakozó valóság, amely a fejlődésben és a tanulásban válik önmagává (Irudayaselvam, 2025).

A humanisztikus pszichológia számos hasonlóságot mutat ezzel a szemlélettel. Carl Rogers (2018) és Abraham Maslow (2003) az emberi növekedést a személyiség belső irányultságának természetes kifejeződéseként értelmezik. Maslow (2003) szerint az emberi fejlődés célja nem pusztán az önmegvalósítás, hanem a lét értékeivel való egység (Maslow, 2003). Az öntranszcendencia ebben az értelemben a teljes emberré válás belső dinamikája: az ember akkor bontakozik ki, ha önmagát meghaladva képes az igazság, a jószág és a szépség dimenzióit integrálni.

Carl Rogers a növekedés folyamatát a kapcsolatok nézőpontjából értelmezi. Az ember a másik emberrel való hiteles, empatikus kapcsolatban válik önmagává (Rogers, 2007). A nevelés és a segítő kapcsolat közös alapja éppen ez: a fejlődés nem külső beavatkozás eredménye, hanem olyan folyamat, amelyben a személy megéli saját szabadságát, felelősségét és megteremtődik annak feltétele, hogy magát értékesnek érezze (Mearns & Thorne, 2011). Pintér (2009) szerint a személyközpontú szemlélet lényege, hogy a növekedés feltételei – a kapcsolat biztonsága és az elfogadás megtapasztalása – teremtik meg azt a pszichológiai teret, amelyben az ember képes felismerni és kibontani önmagát (Pintér, 2009; Mearns & Thorne, 2011).

A zsinati dokumentum antropológiai szemlélete és a humanisztikus pszichológia tehát ugyanarra az alapra épít: mindkettő az ember integritását hangsúlyozza, és azt vallja, hogy a fejlődés belső hívásból fakad. Tringer (2010) szerint a pszichoterápia és a nevelés közös gyökere abban érhető tetten, hogy mindkettő a személyiség formálását célozza a kapcsolat és a kommunikáció révén. A *Gravissimum educationis* ennek a gondolatnak ad mintegy teológiai keretet, amikor az embert nem elszigetelt létezőként, hanem közösségi és transzcendens viszonyokban értelmezi.

Az ember tehát nem tárgy, hanem alany – olyan lény, aki saját történetének alkotója, miközben kapcsolataiban és a transzcendens valóságban fedezi fel önazonosságát. Stanislaus Irudayaselvam (2025) szerint ez az integrált látásmód az, amely a nevelést a teljes ember formálásának eszközévé teszi. A humanisztikus pszichológia és a keresztény pedagógia tehát ebben a közös horizontban találkozik: mindkettő az ember méltóságából indul ki, és a növekedés szabadságát tekinti a nevelés végső céljának.

3. A nevelés mint személyes és közösségi növekedés

A *Gravissimum educationis* szerint a nevelés célja, hogy az ember teljes személyiségében növekedjék, és érett tagja legyen a közösségnek. A keresztény nevelés nemcsak a tudás átadását szolgálja, hanem az emberi és spirituális érlelődés folyamatát is: hogy a keresztények „...*hívásuk tudatában tegyenek tanúságot a bennük élő reményről, s fáradozzanak a világ keresztény formálásán, mely által a Krisztustól megváltott ember teljes szemléletébe fölemelt természetes értékek az egész társadalom javát szolgálják*” (GE 2).

A humanisztikus pszichológia hasonlóképpen a kapcsolatok jelentőségét hangsúlyozza. Maslow (2003) szerint a növekedés csúcspontja az öntranszcendencia, amikor a személy kilép önmaga határaiból, és a lét értékeivel – az igazsággal, a jósággal és a szépséggel – lép kapcsolatba. Ez a fejlődés nem az elkülönült egyén önmegvalósítása, hanem az emberi és közösségi valóság mélyebb integrációja.

Rogers (2007) a tanulás folyamatát is ebben a kapcsolati térben értelmezi: egyfelől a tanulni vágyó szándékában, másfelől pedig a pedagógus azon törekvésében, amellyel a növekedés feltételeit megteremti (Rogers, 2018). Ennek a térnek feltétel nélkül elfogadónak, így biztonságot teremtőnek kell lennie (Rogers, 2007). Ilyenformán a tanulás belső folyamattá válik, amelyben a személy nem csupán ismereteket szerez, hanem önmagát is alakítja, és egyre inkább képes belső képességei és potenciáljai kibontakoztatására (Rogers, 2018).

Pintér Gábor rámutat, hogy a rogersi szemlélet ún. nem-terápiás hatótényezői – az empátia, a kongruencia és a feltétel nélküli elfogadás – minden személyközpontú segítő kapcsolatban érvényesek (Pintér, 2009). A növekedés tehát mindig kapcsolatban történik: a személy a másikkal fűződő hiteles viszonyban tapasztalja meg saját lehetőségeit. Tringer (2010) kiegészíti ezt a gondolatot azzal, hogy a nevelés és a pszichoterápia közös alapja a kommunikáció és a kölcsönös megértés; mindkettő célja a személyiség fejlődésének támogatása, a kapcsolati tapasztalat révén.

Irudayaselvam (2025) a *Gravissimum educationis* értelmezésében hangsúlyozza, hogy a keresztény nevelés nem korlátozódik az egyéni fejlődésre, hanem a közösségi és társadalmi dimenziót is magában foglalja. A nevelés így nemcsak a személy, hanem egyszersmind a közösség formálásának tere is, ahol a hit, a tudás és a szolgálat egységbe rendeződik. Kaha és Viktorahadi (2024) ezt a folyamatot a zsinati dokumentum mintegy tágabb kontextusában értelmezik: a *Gravissimum educationis* hatására az egy-

házi oktatás nyitottabbá vált a modern tudományok, így a pedagógiai és pszichológiai eredmények befogadására is, elősegítve a vallásközi párbeszédet és a nem katolikus intézményekkel való együttműködést.

A keresztyény és a humanisztikus pedagógia közös pontja, hogy az embert kapcsolatban látja: önmaga csak a másokban és a közösségben válhat teljessé. A nevelés ezért mindig kettős természetű: személyes és közösségi, belső és társas folyamat egyszerre. Ebben az összefüggésben a növekedés nemcsak pszichológiai, hanem spirituális út is, amelyben az ember az istenképiségben való részvétel által fedezi fel saját teljességét.

4. A teológiai horizont – A nevelés mint üdvösségi folyamat

A *Gravissimum educationis* teológiai alapja az ember istenképiségének fokozatos kibontakozását hangsúlyozza (Nicolson, 2022). A nevelés itt nem csupán intellektuális folyamat, hanem része annak az üdvösségtörténetnek, amelyben az ember a teremtet Istennel való kapcsolatban érik és növekszik. A dokumentum szerint a keresztyény nevelés célja, hogy a megkeresztelt ember felnőtte váljék a hitben és eljusson Krisztus érett férfikorának mértékéhez (GE 2). Ez az emberképfelfogás a pedagógiai folyamatot nem technikai, hanem spirituális dimenzióban értelmezi: a tanulás az ember üdvösségi útjának része, ahol a hit, a tudás és az élet egységet alkot (Irudayaselvam, 2025).

Az oktatás tehát az ember minden dimenzióját érinti, és az istenképiségben való növekedés útja (Nicolson, 2022). A tanulás nem pusztán kognitív tevékenység, hanem olyan tapasztalat, amelyben az ember önmagát és a transzcendenst egyszerre ismeri meg. A fejlődés így a kegyelem és a szabadság közös tere: az ember akkor válik önmagává, ha felismeri, hogy léte a Teremtővel való kapcsolatban gyökerezik.

Florens Prasetyo Ade Kurniawan Kaha és R.F. Bhanu Viktorahadi 2024-es tanulmánya rámutat, hogy a *Gravissimum educationis* dokumentum sajátos nyitottsága nem az identitás feladását, hanem annak elmélyítését jelenti: a keresztyény pedagógia képes párbeszédet folytatni a világgal, miközben hű marad saját belső, az egyház hagyományából származó forrásaihoz. A tanulás így az isteni és az emberi együttműködés helyévé válik.

Owe Wikström (2000) valláspszichológiai megközelítésben ugyanezt a dinamikát ragadja meg, amikor rámutat az emberi élet alaptapasztalatainak alapvetően szimbólumokban történő kifejezésére, hozzátéve, hogy ezek az ősi jelképek a maguk idejében egzisztenciális kérdésekre adott válaszok voltak. Ez a perspektíva rávilágít arra, hogy a nevelés nemcsak az értelem, hanem a szimbolikus tapasztalat formálása is. A keresztyény pedagógia az ember belső, spirituális természetű növekedését az élet szentségének horizontjába helyezi: a tanulásban egyszerre valósulhat meg az istenképiség növekedése és párhuzamosan a magasabb szintű önaktualizáció (Maslow, 2003).

A nevelés tehát a kegyelem eszközévé válhat: az ember Isten jelenlétében válik egyre inkább önmagává. Ebben a folyamatban a tudás nem önmagáért való, hanem az igazság keresésének útja, amely végül a szeretetben teljeseedik ki. A *Gravissimum*

educationis tanítása szerint a nevelés a személyiség teljes kibontakozását szolgálja, mert az ember végső célja nem más, mint hogy Krisztus lelkületével jobbra alakítani a világot (GE 3).

Konklúzió – A teljes ember pedagógiája

A *Gravissimum educationis*, a személyközpontú és humanisztikus pszichológia, valamint a valláspszichológia közös alapja az embernek mint integrált valóságnak a felfogása. Mindhárom megközelítés az ember méltóságából indul ki, és abban a meggyőződésben osztozik, hogy a nevelés célja a személy teljes kibontakozása. Az ember nem részek összessége, hanem egység, amelyben testi, lelki, értelmi és spirituális dimenziói kölcsönösen alakítják egymást (Pintér, 2009). A keresztény nevelés ebben a folyamatban az istenképiség kiteljesítését szolgálja, míg a humanisztikus pszichológia az önmegvalósítás és az öntranszcendencia belső dinamikáját tárja fel (Maslow, 2003; Rogers, 2007).

Maslow (2003) szerint az önmegvalósítás a lét értékeivel való egységet is jelenti. Ez a gondolat teológiai távlatban is érvényes: a keresztény emberkép szerint az ember akkor válik teljessé, amikor önmagát meghaladva a transzcendenshez kapcsolódik. A humanisztikus szemlélet és a zsinati tanítás így nem ellentétes, hanem egymást kiegészítő látásmódot képvisel: a *Gravissimum educationis* a nevelés céljához teológiai mélységet ad, a rogersi megközelítés pedig a gyakorlati, személyközpontú pedagógiai eszköztárat biztosítja (Irudayaselvam, 2025).

A belső növekedési dinamika, ahogyan a keresztény pedagógia is képviseli, feltételezi a pedagógus nem uralkodói, hanem kísérői szerepét, akinek elsődleges célja, hogy a megfelelő biztonságot nyújtson, és így a személyben megszülessen a vágy a kibontakozásra és az igazság keresésére.

A teljes ember pedagógiája ezért nem egyetlen rendszer vagy módszer, hanem olyan látásmód, amely a személy egészére irányul. A *Gravissimum educationis* ezt a folyamatot az istenképiség, a humanisztikus pszichológia pedig az önaktualizáció fogalmával írja le: az ember növekedése a szabadságban és a kapcsolatban alapvető jelentőségű. A keresztény antropológia és a rogersi személyközpontú pedagógia közös pontja az, hogy az ember a szeretet, a hit és a tudás egységében válik teljessé.

Ez a szemlélet választ adhat a 21. század fragmentált emberképének kihívásaira: a nevelés nemcsak információátadás, hanem a személyiség formálásának és a közösség építésének tere is. A teljes ember pedagógiája így egyszerre szolgálja az ember belső növekedését és a társadalom megújulását – olyan útként, ahol az ember önmaga és mások számára is az istenképiség valóságát tükrözheti.

Irodalomjegyzék

- A II. Vatikáni Zsinat Gravissimum Educationis kezdetű deklarációja a keresztény nevelésről (1965). In Cserhádi J. & Fábián Á. (szerk.). (é. n.), A II. vatikáni zsinat tanítása. A zsinati döntések magyarázata és okmányai. Szent István Társulat.
- Irudayaselvam, S. (2025). Gravissimum Educationis: An Inception of Holistic Education. *Iris Journal of Educational Research* 5(3), 1–7. <https://doi.org/10.33552/IJER.2025.05.000607>
- Irudayaselvam, S. (2025). Gravissimum Educationis: An Inception of Holistic Education. Don Bosco Institute of Philosophy.
- Kaha, F. P. A., & Viktorahadi, R. F. B. (2024). Post- and pre-Vatican II Council Perspectives on Church Education. *Hanifiya: Jurnal Studi Agama-Agama*, 7(2), 153–160. <https://doi.org/10.15575/hanifiya.v7i2>
- Maslow, A. H. (2003). A lét pszichológiája felé (ford. Ritoók Zs.). Edge 2000.
- Mearns, D., & Thorne, B. (2011). Személyközpontú tanácsadás és pszichoterápia (ford. Váradi J.). Oriold és Társai.
- Nicolson, S. (2022). Theology of Education in the Second Vatican Council's Gravissimum Educationis. *Theology and Philosophy of Education*, 1(1), 32–39.
- Pintér, G. (2009). Személyközpontú tanácsadás és pszichoterápia. In Kulcsár É. (szerk.), Tanácsadás és terápia. ELTE Eötvös.
- Rogers, C. R. (2018). Valakivé válni. A személyiség születése (ford. Simonfalvi L.). Edge 2000.
- Rogers, C. R., & Freiberg, H.J. (2007). A tanulás szabadsága. Edge 2000.
- Tringer, L. (2010). Lélekgyógyászati eszközök a pedagógiában. *Deliberationes*, 3(1), 211–218.
- Wikström, O. (2000). A kifürkészhetetlen ember: Valláspszichológiai és teológiai alapvetés. Luther.